

ЗАТВЕРДЖЕНО
Заклад вищої освіти
«Київський інститут бізнесу та технологій»
товариство з обмеженою відповідальністю

Ректор О.В. Яковлева
Наказ № 50-од від 27.05.2024

ПРОГРАМА

співбесіди з дисципліни “Українська мова”
для вступу на навчання ОС Бакалавр
на основі повної загальної середньої освіти (ПЗСО)

Київ 2024

ПРОГРАМА співбесіди з дисципліни “Українська мова” для вступу на навчання
ОС Бакалавр на основі повної загальної середньої освіти (ПЗСО)

Навчально-методичне видання

Укладачі:

Ткаченко Тетяна Іванівна, д-р філол. наук, доц.

Лановенко Юлія Іванівна, к.психол.н., доц.

Зміст програми

1. Вступ
2. Структура співбесіди
3. Перелік зразкових завдань
4. Рекомендована література
5. Критерії оцінювання співбесіди

Вступ

Вступна співбесіда з Української мови проводиться для визначення рівня володіння вступниками українською мовою.

Українська мова є державною мовою України. Це передбачає її пріоритетне використання в усіх сферах суспільного життя.

Мета

Вступну співбесіду з української мови складено для осіб, які вступають на здобуття ОС Бакалавр на основі Закону України «Про загальну середню освіту», Державного стандарту базової та повної загальної освіти й чинної програми з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів. Програма співбесіди дає можливість оцінити писемну грамотність абітурієнтів. Перевірці підлягають уміння: правильно писати слова на вивчені орфографічні правила й словникові слова, визначені для запам'ятовування; використовувати розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; належним чином оформлювати роботу.

Завдання співбесіди відповідають таким вимогам: змістовна цілісність, логічна завершеність, зрозумілість та доступність абітурієнтам. Лінгвістичне наповнення завдань відповідає вимогам навчальної програми з дисципліни «Українська мова» та ґрунтується на інтегруванні теоретичного матеріалу деяких навчальних дисциплін, зокрема, народознавства, української літератури, історії. Завдання включають вивчені орфограми й пунктограми у різних синтаксичних конструкціях (у простих, ускладнених і складних реченнях), при прямій мові тощо.

Абітурієнти повинні *знати*:

- основні орфоепічні, орфографічні, пунктуаційні правила;
- морфологічні ознаки та синтаксичну роль частин мови;
- загальні відомості про просте і складне речення, однорідні члени речення, речення із вставними словами, відомості про відокремлені та уточнюючі члени речення, пряму мову.

Абітурієнти повинні *вміти*:

- дотримуватися норм українського правопису;
- знаходити вивчені орфограми, пояснювати їх;
- правильно писати слова з вивченими орфограмами;
- знаходити і виправляти орфографічні помилки;

- обґрунтовувати вживання розділових знаків за допомогою вивчених правил.

Зміст

Тема 1. Фонетика. Графіка

Фонетика як розділ мовознавчої науки про звуковий склад мови. Голосні й приголосні звуки. Приголосні тверді і м'які, дзвінкі й глухі. Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв *я, ю, є, ї, щ*. Склад. Складоподіл. Наголос, наголошені й ненаголошені склади. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних. Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків.

Тема 2. Орфографія

Правопис літер, що позначають ненаголошені голосні [e], [u], [o] в коренях слів. Спрощення в групах приголосних. Сполучення *йо,ьо*. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних і збігу однакових приголосних звуків. Правопис префіксів і суфіксів. Позначення чергування приголосних звуків на письмі. Правопис великої літери. Лапки у власних назвах. Написання слів іншомовного походження. Основні правила переносу слів з рядка в рядок. Написання складних слів разом і через дефіс. Правопис складноскорочених слів. Написання чоловічих і жіночих імен по-батькові, прізвищ. Правопис відмінкових закінчень іменників, прикметників. Правопис *н* та *nn* у прикметниках і дієприкметниках, *не* з різними частинами мови. Особливості написання числівників. Написання окремо (сполучень прислівникового типу), разом і через дефіс (прислівників, службових частин мови, вигуків).

Тема 3. Лексикологія. Фразеологія

Лексикологія як учення про слово. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Багатозначні й однозначні слова. Пряме та переносне значення слова. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням. Власне українська лексика. Лексичні запозичення з інших мов. Загальновживані слова. Професійна, діалектна, розмовна лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного й пасивного вживання. Застарілі й нові слова (неологізми). Нейтральна й емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі сполуки слів і вирази. Фразеологізми. Приказки, прислів'я, афоризми.

Тема 4. Будова слова. Словотвір

Будова слова. Основа слова й закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові: префіксальний, префіксально-суфіксальний, суфіксальний, безафіксний,

складання слів або основ, перехід з однієї частини мови в іншу. Складні слова. Способи їх творення. Сполучні голосні [o], [e] у складних словах.

Тема 5. Морфологія

5.1. Іменник

Морфологія як розділ мовознавчої науки про частини мови. Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників. Відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Поділ іменників першої та другої відмін на групи. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Букви -а(-я), -у(-ю) в закінченнях іменників другої відміни чоловічого роду в родовому відмінку однини. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по-батькові.

5.2. Прикметник

Прикметник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста й складена форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда й м'яка групи).

5.3. Числівник

Числівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові, їх типи відмінювання. Групи числівників за будовою: прості, складні й складені. Типи відмінювання кількісних та порядкових числівників.

5.4. Займенник

Займенник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками й числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання. Творення й правопис неозначених і заперечних займенників.

5.5. Дієслово

Дієслово як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: дієвідмінювані, відмінювані (дієприкметник) і незмінні (інфінітив, дієприслівник, форми на -но, -то). Безособові дієслова. Види дієслів: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I та II дієвідміни. Особові та числові форми дієслів (теперішнього та майбутнього часу й наказового способу). Родові та числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та майбутнього часу.

Дієприкметник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу. Відмінювання дієприкметників. Дієприкметниковий зворот. Безособові форми на *-но, -то*.

Дієприслівник як особлива форма дієслова: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

5.6. Прислівник

Прислівник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні прислівників вищого та найвищого ступенів. Правопис прислівників на *-о, -е*, утворених від прикметників і дієприкметників. Написання прислівників разом і через дефіс.

5.7. Службові частини мови

Прийменник як службова частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні й складені. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника.

Сполучник як службова частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, протиставні, розділові) й підрядні (часові, причинові, умовні, способу дії, мети, допустові, порівняльні, з'ясувальні, наслідкові). Групи сполучників за вживанням (одиначні, парні, повторювані) та за будовою (прості, складні, складені)

Частка як службова частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, модальні.

5.8. Вигук

Вигук як частина мови. Групи вигуків за походженням: непохідні й похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова.

Тема 6. Синтаксис

6.1. Словосполучення

Завдання синтаксису. Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису. Підрядний і сурядний зв'язок між словами й частинами складного речення. Головне й залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за морфологічним вираженням головного слова. Словосполучення непоширені й поширені.

6.2. Речення

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні); за наявністю чи відсутністю другорядних членів (непоширені й поширені); за наявністю необхідних членів речення (повні й неповні); за наявністю чи відсутністю засобів ускладнення

(однорідних членів речення, вставних слів, словосполучень, речень, відокремлених членів речення, звертання).

6.2.1. Просте двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи їх вираження.

6.2.2. Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченні. Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Додаток. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок).

6.2.3. Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень. Розділові знаки в односкладному реченні.

6.2.4. Речення з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з однорідними членами. Речення зі звертанням. Звертання непоширені й поширені. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями, їх значення. Речення з відокремленими членами. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки в реченні з однорідними членами.

6.2.5. Складне речення. Ознаки складного речення. Засоби зв'язку простих речень у складному.

Типи складних речень за способом зв'язку їх частин: сполучникові й безсполучникові. Сурядний і підрядний зв'язок між частинами складного речення.

6.2.5.1. Складносурядне речення. Єднальні, протиставні та розділові сполучники в складносурядному реченні. Смислові зв'язки між частинами складносурядного речення. Розділові знаки в складносурядному реченні.

6.2.5.2. Складнопідрядне речення. Складнопідрядне речення, його будова. Головне й підрядне речення. Підрядні сполучники й сполучні слова як засоби зв'язку у складнопідрядному реченні. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними, їх типи за характером зв'язку між частинами:

- 1) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю;
- 2) складнопідрядні речення з однорідною підрядністю;
- 3) складнопідрядні речення з неоднорідною підрядністю.

6.2.5.3. Безсполучникове складне речення. Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями:

- 1) з однорідними частинами-реченнями (рівноправними);

2) з неоднорідними частинами (пояснюваною і пояснювальною).

Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

6.2.5.4. Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку. Складні речення з різними видами сполучникового й безсполучникового зв'язку.

6.3. Способи відтворення чужого мовлення

Пряма й непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Діалог.

Структура співбесіди

Співбесіда складається з 4 завдань.

Інструкція наступна: дати відповідь, вписати її на листок відповідей та продумати обґрунтування даної відповіді.

На підготовку відповідей відводиться 30 хвилин, 10-20 хвилин відбувається безпосередньо співбесіда, в ході якої вступник має розкрити поставлені йому запитання, користуючись власними нотатками з листку відповідей. Члени комісії можуть задавати додаткові питання, які стосуються вихідних завдань і мають на меті розширити та уточнити відповідь вступника.

Під час підготовки відповіді не дозволяється користуватися навчальними засобами та мережею Internet. Мобільні телефони повинні бути вимкненими до початку виконання завдань. Абітурієнти повинні сидіти окремо. Не можна ставити запитання викладачам та іншим абітурієнтам. Не можна підказувати іншим абітурієнтам. За порушення правил відповідальна за проведення співбесіди особа може звільнити абітурієнта від виконання завдання. Результати оголошуються в день проведення співбесіди.

Перелік зразкових завдань

1. Що таке речення з прямою мовою? Наведіть приклади.
2. Які існують схеми речень?
3. Як замінити речення з непрямою мовою на пряму мову, і навпаки?
4. Що таке складносурядне речення? Наведіть приклади.
5. Які існують правила утворення складносурядних речень?
6. Як розділові знаки застосовуються в складносурядних реченнях? Чому?
7. Коли і в яких випадках ставиться кома?
8. Коли і в яких випадках ставиться тире?
9. Які існують види складнопідрядного речення?
10. Які існують розділові знаки?
11. Що за речення позначається такою схемою [...], (...) ?
12. Що таке безсполучникове складне речення? Наведіть приклади.
13. В яких випадках в безсполучниковому складному реченні між частинами потрібно поставити тире?
14. Що таке цитата?
15. Що таке діалог?
16. Які існують види підрядної частини?
17. Які існують частини мови?
18. Які існують частини слова?
19. Що таке текст?
20. Чим морфологія відрізняється від лексикології?

Рекомендована література

1. Авраменко О., Блажко М. Українська мова та література» (1-2 частини). – Київ: Грамота, 2020.
2. Бас-Кононенко О. В., Гнатюк Л. П. Українська мова. Теорія, завдання, тести: навч. посіб. для старшокласників та вступників до ВНЗ. – Київ: Знання, 2014.
3. Біляєв О. М., Пентилюк М. І., Симоненкова Л. М., Симоненкова Т. П. Українська мова: Підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: ВД «Афон», 2004.
4. Біляєв О. М., Пентилюк М. І., Симоненкова Л. М., Симоненкова, Т. П. Бондаренко Н. В., Ярмолюк А. В. Українська мова: Підруч. для 5 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Освіта, 2005.
5. Бондаренко Н. В., Ярмолюк А. В. Українська мова: Підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Освіта, 2006.
6. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ: Перун, 2003.
8. Глазова О. П., Кузнєцов Ю. В. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Педагогічна преса, 2006.
9. Дияк О.В, Прудка В.М. Українська мова. Довідник для абітурієнтів та школярів.- К.: Літера ЛТД, 2011.
10. Єрмоленко С. Я., Сичова В. Т. Рідна мова: Підруч. для 5 кл. – К.: Грамота, 2005.
11. Єрмоленко С. Я., Сичова В. Т. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. – К.: Грамота, 2006.
12. Козачук Г.О. Українська мова для абітурієнтів: Навчальний посібник К.:Вища школа, 2007.
13. Коротич К. В. Українська мова. Зошит для успішного набуття орфографічних та пунктуаційних навичок: 9 клас. – Ранок, 2011.
14. Куриліна О. В. Українська мова: довідник, тестові завдання / О. Б. Куриліна, І. І. Овчиннікова, Г. І. Земляна. – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В.: Абетка, 2010.
15. Ладоня І. О. Українська мова: навч. посіб. для студ. ВНЗ I–II рівнів акредитації. – Київ: Вища школа, 2001.
16. Максименко В. Ф. Сучасний український правопис у таблицях: навч. посібник. – Харків: Торсінг плюс, 2015.
17. навч. закл. – К.: Педагогічна преса, 2005.
18. Олійник О. Б. Українська мова: Підручн. для 8 кл. серед. шк. – К.: Вікторія, 2004.
19. Олійник О. Б. Українська мова: Підручн. для 9 кл. середньої школи. – К.: Вікторія, 2003.
20. Олійник О. Б. Українська мова: Підручник для 7 кл. середньої школи. – К.: Вікторія, 2003.

21. Омельчук С. А. Практикум з правопису української мови: 5–11 класи. – Грамота, 2009.
22. Пентиліук М. І., Гайдаєнко І. В., Ляшкевич А. І., Омельчук С. А. Рідна мова: Підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Освіта, 2006.
23. Передрій Г. Р., Скуратівський Л. В., Шелехова Г. Т., Остаф Я. І. Рідна мова: Підруч. для 7 кл. – К.: Освіта, 2003.
24. Плющ М. Я., Грипас Н. Я. Українська мова. Довідник. – К.: Освіта, 2002.
25. Плющ М. Я. Граматика української мови в таблицях / М. Я. Плющ, Н. Я. Грипас. – Київ: Вища школа, 2004.
26. Українська мова Практичний довідник. 2-ге вид., доп. та переробл. / Попко О. Г. – Харків: ФОП Співак Т. К., 2011.
27. Українська мова. Енциклопедія. – Вид. 2-ге, випр. і доп. – Київ: вид-во «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 2004.
28. Українська мова. Зовнішнє оцінювання: Навчальний посібник з підготовки до зовнішнього оцінювання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: УЦОЯО, 2007.
29. Українська мова: Підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закл. – К.: ВД «Афон», 2004. – 128 с.
30. Ющук І. П. Практикум з правопису і граматики української мови / І. П. Ющук. – Київ: Освіта, 2012.
31. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови. – К.: Освіта, 2005.
32. Ющук І. П. Рідна мова: Підруч. для 7 кл. – К.: Арт-Освіта, 2004.
33. Ющук І. П. Рідна мова: Підруч. для 8 кл. – К.: Арт-Освіта, 2004.

Критерії оцінювання співбесіди

Вступна співбесіда з Української мови складається з питань, які охоплюють різні аспекти словотворення. Завдання перевіряють базові знання, які за формою, змістом відповідають чинній шкільній програмі з української мови.

Критерії оцінювання завдання з 4 запитань

Максимальна оцінка за кожне запитання – 50 балів.

- 0-10 балів виставляється у разі відсутності самої відповіді, або наявності неправильної відповіді із явним нерозумінням вступником смислу запитання
- 11-20 балів виставляється при наявності неправильної відповіді, але вступник сам усвідомлює свою помилку, хоча і не може її пояснити
- 21-30 балів виставляється при неправильній відповіді, але в обґрунтуванні вступника присутні опорні поняття та категорії
- 31-40 балів виставляється у разі правильної відповіді, але чіткого обґрунтування своєї відповіді вступник не може дати
- 41-50 балів отримує правильна відповідь, в обґрунтуванні якої чітко та структуровано подані основні поняття, їхні закономірні взаємозв'язки, і все це супроводжується прикладами та поясненнями, що свідчить про глибоке розуміння вступником поданого матеріалу.

Члени комісії нараховують бали за кожне запитання окремо після обговорення відповіді вступника. Рішення приймається більшістю голосів. Якщо абітурієнт набрав менше 100 балів, то він не допускається до участі у конкурсному відборі на навчання.